

Riktlinje vid välfärdsbrott och oegentligheter

Handläggare: Charlotta Jonegård
Verksamhet: Centrum för inköp, service och logistik
Datum: 2026-05-18

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte och omfattning	3
Region Östergötlands definition	3
Exempel på välfärdsbrott	3
Roller och ansvar	4
Regiondirektör.....	4
Produktionsenhetschef inköp, service och logistik.....	4
Produktionsenhetschefen ansvarar för.....	4
Tvärorganisatorisk sammanhållande funktion.....	4
Expertgrupp	4
Produktionsenhetschefer	5
Chefer i linjen.....	5
Medarbetare	5
Arbetsmodell: Förebygga - Upptäcka - Hantera	5
Förebygga.....	5
Upptäcka	6
Hantera	7
Begrepp och definitioner	7

Inledning

Syfte och omfattning

Syftet med denna riktlinje är att säkerställa ett samlat, systematiskt och förebyggande arbete inom Region Östergötland för att motverka, upptäcka och hantera välfärdsbrott och andra oegentligheter. Genom att tydliggöra roller, ansvar och arbetssätt skapar riktlinjen en enhetlig struktur som

- värnar om att skattemedel används korrekt och i enlighet med gällande regelverk
- skyddar medarbetare och verksamheter från otillbörlig påverkan
- bidrar till att upprätthålla allmänhetens förtroende för regionens verksamhet och beslut

Riktlinjen kompletterar [Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter](#) och förtydligar hur det arbetet ska genomföras i hela organisationen.

Region Östergötlands definition

Region Östergötland definition av välfärdsbrott är ”När en aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommuners och regioners välfärdssystem för egen vinning.” Regionens definition är bredare än det rent straffrättsliga begreppet 'brott'. Den omfattar även beteenden som bryter mot civilrättsliga avtal eller ageranden som bedöms som förtroendeskadliga och oetiska för verksamheten. Definitionen omfattar interna och externa aktörer samt nyttjande av ekonomiska medel och otillåten påverkan.

Exempel på välfärdsbrott

Här nedan ges några exempel på välfärdsbrott.

Felaktiga uppgifter vid ersättning eller avtal - Att uppge oriktiga uppgifter är ett av de mest utbredda sätten att otillbörligen tillskansa sig regionala medel. Ett exempel är felaktig förskrivning av läkemedel. Det kan även handla om aktörer som lämnar felaktiga uppgifter för att erhålla avtal med regionen.

Felaktig volymrapportering - Såväl företag som föreningar kan agera bedrägligt genom att inte bedriva sin verksamhet i den omfattning som avtalats med regionen. Det kan handla om att medvetet överrapportera antalet varor och tjänster i syfte att maximera ekonomiskt stöd. Det kan även handla om överdriven eller fabricerad tidsredovisning, där personal kan rapportera fler arbetade timmar än faktiskt utförda.

Brister i kvalitet enligt avtal - Ett likartat bedrägeri gäller när företag eller föreningar inte bedriver sin verksamhet enligt avtalade kvalitetskrav. Genom att medvetet åsidosätta avtalad standard vid vårdinsatser och omvårdnad kan verksamhet dra ner på kostnader, samtidigt som de erhåller ersättning på felaktiga grunder. Bristfällig dokumentation utgör en annan aspekt av bedrägeri, där företag eller föreningar manipulerar eller undanhåller viktig information för att ge en felaktig bild av den faktiska kvaliteten på tjänsterna.

Försvårande myndighetsutövning och otillåten påverkan - En form av försvårad myndighetsutövning är när individer eller företag medvetet försöker påverka myndighetsutövning på ett otillbörligt sätt. En annan form av manipulation är så kallad otillåten påverkan där trakasserier av tjänstepersoner och förtroendevalda genom obehagliga mail eller samtal, direkta hot om våld eller utpressning.

Andra lagöverträdelser kopplat till välfärdsuppdraget - Avslutningsvis kan nämnas att bristfällig leverans också kan omfatta brott mot annan lagstiftning, såsom arbetslagstiftning och

miljölagstiftning. Det innebär att företag eller föreningar både bryter mot överenskomna avtal och begår lagbrott genom att ignorera arbetsmiljökrav och miljöbestämmelser.

Roller och ansvar

Regiondirektör

Regiondirektör ansvarar för att

- besluta om regionövergripande riktlinjer,
- ge mandat till den tvärorganisatoriska sammanhållande funktionen,
- besluta om regionövergripande prioriteringar inom arbetet mot välfärdsbrott,
- främja en öppen kultur där medarbetare känner sig trygga med att rapportera avvikelser.

Produktionsenhetschef inköp, service och logistik

Produktionsenhetschefen ansvarar för

- Region Östergötlands sammanhållande tvärorganisatoriska funktion, med ansvarar för att driva, genomföra och utveckla regionens arbete mot välfärdsbrott,
- att välfärdsbrott hanteras enligt Region Östergötlands riktlinje mot välfärdsbrott,
- utformning av riktlinjer, rutiner och mallar med syfte att säkerställa styrning och intern kontroll inom området,
- Expert- och metodstöd till regionens verksamheter.

Tvärorganisatorisk sammanhållande funktion

Funktionen ansvarar för det regionövergripande arbetet mot välfärdsbrott och oegentligheter och ansvarar för

- att utforma styrande dokument med syfte att säkerställa en ändamålsenlig styrning och en betryggande intern kontroll inom området,
- att genomföra regionövergripande riskanalys och ta fram plan för prioriterade områden,
- att öka medvetenheten och kunskapsnivån i organisationen genom kompetenshöjande insatser,
- att samordna och leda funktionen vid regionövergripande prioriterade insatser.
- expert- och metodstöd till regionens verksamheter, samtidigt som det operativa ansvaret förblir i linjeorganisationen,
- att samverka med kommuner, regioner och myndigheter, t ex Polisen, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Försäkringskassan och Inspektionen för vård och omsorg.

Expertgrupp

Expertgruppen är en samordningsgrupp med särskilda kompetenser inom utvalda områden, såsom juridik, säkerhet, HR, inköp samt beställarorganisationen för hälso- och sjukvård och tandvård. Gruppen utgör ett samlat expertstöd i regionens arbete mot välfärdsbrott och oegentligheter. Expertgruppen samordnar och samverkan mellan olika linjeverksamheter och/eller funktionsområden/sakfrågeområden.

- representanterna i Expertgruppen har till uppgift att utifrån sina linjemandat bidra med sakkunskap och ett gemensamt regionövergripande perspektiv,
- dela erfarenheter och kunskap mellan berörda funktioner,
- lämna råd och rekommendationer,
- ta fram analyser och beslutsunderlag,
- medverka i hantering av komplexa operativa frågor kopplade till välfärdsbrott och oegentligheter.

Representanter i Expertgruppen ska delta i regionövergripande riskanalyser, utifrån sitt respektive expertområde aktivt stödja och bidra till regionens arbete mot välfärdsbrott och oegentligheter.

Produktionsenhetschefer

Produktionsenhetschefer ansvarar för att:

- säkerställa att styrning, riktlinjer, rutiner, processer och intern kontroll följs inom den egna produktionsenheten,
- främja en öppen kultur där medarbetare känner sig trygga med att rapportera avvikelser.

Chefer i linjen

Chefer i linjeorganisationen har det operativa ansvaret för att säkerställa att verksamheten följer regionens riktlinjer, rutiner och arbetssätt mot välfärdsbrott och oegentligheter. De ska aktivt arbeta med riskbedömningar, följa upp kritiska processer, skapa en öppen rapporteringskultur och agera skyndsamt vid misstankar. Cheferna ansvarar även för att initiera utredningar och göra polisanmälan när det behövs.

Medarbetare

Alla medarbetare har en viktig roll i att värna Region Östergötlands objektivitet och ska agera sakligt, opartiskt och i enlighet med lag och Region Östergötlands interna riktlinjer. Medarbetarna ska också bidra till att upptäcka felaktigheter i sitt arbete samt rapportera misstänkta oegentligheter via chef, Tipsafunktionen tipsa@regionostergotland.se eller [Visselblåsarfunktionen](#)

Arbetsmodell: Förebygga - Upptäcka - Hantera

Region Östergötlands arbete mot välfärdsbrott och oegentligheter bygger på en sammanhållen och systematisk arbetsmodell. Modellen består av tre delar – Förebygga, Upptäcka och Hantera – som tillsammans utgör ett ramverk för att säkerställa korrekta ersättningar, rättssäkra processer och ett starkt skydd mot otillbörlig påverkan. Arbetsmodellen stärker organisationens proaktivitet, kontroll och ansvarstagande och bidrar till att skydda resurser, värna medarbetares trygghet och upprätthålla allmänhetens förtroende för Region Östergötlands verksamhet.

Nedan beskrivs centrala delar i respektive del av arbetsmodellen.

Förebygga

Förebyggande arbete är grunden i modellen och innebär att stärka organisationens förmåga att tidigt motverka felaktigheter, risker och sårbarheter. Det handlar både om kultur, styrning och strukturer som minimerar möjligheter till felutnyttjande.

Kultur och värdegrund - En god kultur utgör grunden för ett effektivt arbete mot oegentligheter och välfärdsbrott. Ledningen, såväl den politiska- som tjänstepersonsledningen, ska föregå som goda engagerade förebilder som även påvisar verksamhetsnyttan med att förebygga oegentligheter och välfärdsbrott. Tydligt och ansvarstagande ledarskap skapar goda förutsättningar för att hela organisationen blir ansvarstagande och motiverade i arbetet med att förebygga oegentligheter. Alla medarbetare har en viktig roll och ansvarar för att bidra till en kultur präglad av saklighet, opartiskhet och stora krav på integritet.

Intern kontroll och kontroll - Intern kontroll och kontroll är en del av styrningen i Region Östergötland och ett redskap för att bland annat förebygga, upptäcka och åtgärda fel och brister inom välfärdsbrott och oegentligheter¹. Riktade kontroller utförs för att säkerställa att styrningen är tillräcklig, att målen med verksamheten kan nås och att detta sker på ett effektivt sätt. Detta gäller oavsett om verksamheten drivs i egen regi eller av en privat utförare. Arbetet mot välfärdsbrott och oegentligheter är integrerat med Region Östergötlands process för intern styrning. För stöd se Region Östergötlands styrande dokument

- [Riktlinje för intern styrning och kontroll](#)
- [Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter](#)
- [Policy för representation, gåvor, tjänsteresor m.m.](#)
- [Vägledning mutor och korruption](#)

Riskbedömning - Varje produktionsenhetschef ansvarar för att årligen identifiera och värdera var det finns risker i den egna verksamheten². Syftet med riskbedömningen³ är att identifiera verksamhetens viktigaste rutiner och processer samt föregripa riskerna med dessa innan någon oönskad händelse inträffar. Valet av nivå är beroende av verksamhetens storlek och karaktär. Riskbedömning ska vara en löpande process och inte en engångsåtgärd. För hjälp i riskbedömningen se [Stödmaterial: Riskbedömning vid välfärdsbrott och oegentligheter](#).

Bisysslor kan innebära risker för jäv, konkurrens eller förtroendeskada. Därför gäller att

- alla bisysslor ska anmälas till närmaste chef innan de påbörjas
- bisysslan får inte vara förtroendeskadlig, arbetshindrande eller konkurrerande

[Riktlinjen kring Bisyssla](#) ger ytterligare stöd.

Upptäcka

Upptäckande arbete syftar till att snabbt identifiera misstänkta felaktigheter, avvikande mönster och oegentligheter. Ju tidigare en avvikelse upptäcks, desto mindre blir konsekvenserna för verksamhet, ekonomi och medarbetare

Kontroller och uppföljning Vid behov genomför regionen olika former av extra kontroller och uppföljningar, såsom dataanalys och avvikelsekontroller, stickprov, transaktionskontroller, granskningar samt uppföljning av leverantörer, avtal, volymer och kvalitet.

Tipsfunktionen är öppen för allmänheten och gör det möjligt för invånare att anmäla misstänkt välfärdsbrott eller oegentligheter. Tips skickas till tipsa@regionostergotland.se

¹ Kommunallagen (2017:725) 6 kap 6 § 2 st

² Se Region Östergötlands Internkontrollsoversikt och Riskhanterings check(RH-check)

Visselblåsarfunktion erbjuder medarbetare en säker och anonym kanal för att rapportera allvarliga missförhållanden. Anmälan lämnas via [regionens webbformulär](#).

Hantera

När misstankar om välfärdsbrott eller oegentligheter uppstår ska Region Östergötland agera skyndsamt, rättssäkert och enhetligt.

Utredning – När välfärdsbrott identifieras eller misstänks i en verksamhet ansvarar verksamhetens chef för att initiera och genomföra en utredning. Detta innefattar att skyndsamt samla in, dokumentera och säkra relevant information samt, vid behov, samråda med regionens expertgrupp, juridisk funktion och/eller säkerhetsfunktion. Utredningen, vidtagna åtgärder och eventuella beslut ska dokumenteras och följas upp.

Polisanmälan - Region Östergötland har ”nolltolerans” mot oegentligheter och alla misstänkta brottsliga oegentligheter ska polisanmälas. Det är verksamhetschef eller produktionsenhetschef för berörd verksamhet som ansvarar för att anmälan görs. se [Riktlinje för polisanmälan](#). Finns behov av stöd vid polisanmälan kan regionjurist kontaktas via regionjuristerna@regionostergotland.se

Begrepp och definitioner

Välfärdsbrott	Välfärdsbrott är inte ett rättsligt begrepp i svensk lagstiftning. Region Östergötland har beslutat att nyttja Sveriges kommuner och regioners definition av välfärdsbrott⁴: ”När en aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommuners och regioners välfärdssystem för egen vinning.” Definitionen omfattar • Interna och externa aktörer. • Agerande i strid mot lag och avtal samt olämpligt/oanständigt/klandervärt agerande. Definitionen är mer omfattande än begreppet (brott avser straffrättsligt sanktionerade handlingar). • Nyttjande av ekonomiska medel och otillåten påverkan.
Jäv	Jäv innebär en rätts- eller beslutssituation där en person kan tänkas vara partisk eller där det finns någon särskild omständighet som kan rubba förtroendet för personens opartiskhet. Jävsregler gäller vid all ärendehantering för anställda och förtroendevalda i offentlig verksamhet. Regler om jäv, som finns i både förvaltningslagen (2017:900) och kommunallagen (2017:725), utgör en förlängning av regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Jäv belyses i Region Östergötlands Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter.
Korruption	Korruption är inte ett rättsligt begrepp i svensk lagstiftning utan preciserar i det straffbara området som tagande och givande av muta, trolöshet mot huvudman,

⁴ Regionstyrelsen 2024-08-28, § 158. RÖ 2023/11896

	bedrägeri, jäv, förskingring eller andra rättsliga begrepp. Korruption får ses som ett samlingsbegrepp för flertalet oegentligheter. Korruption belyses i Region Östergötlands Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter.
Mutor	Bestämmelserna om mutbrott hanteras företrädesvis brottsbalken och innebär i huvudsak att • En anställd eller en uppdragstagare får inte ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen eller uppdraget (tagande av muta). • Det är inte tillåtet att åt en anställd eller en uppdragstagare lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen eller uppdraget (givande av muta). • Det är inte tillåtet att ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig förmån för att påverka någon som utövar myndighet eller beslutar om offentlig upphandling eller att lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån till någon för att denne ska påverka beslutsfattaren vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling (handel med inflytande). Mutor belyses även för Region Östergötland i Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter
Oegentligheter	Oegentligheter ses som ett samlingsbegrepp för hela gruppen av oönskade beteenden och handlingssätt med konsekvenser för organisationens anseende eller verksamhet. Begreppet oegentligheter omfattar även korruption, mutor och jäv. Oegentligheter belyses även för Region Östergötland i Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter
Otillbörlig förmån	En förmån är otillåten om den påverkar eller riskerar att påverka mottagarens beslut eller sätt att fullgöra sina arbetsuppgifter, till exempel en gåva av inte obetydligt ekonomiskt eller personligt värde för mottagaren. Otillbörlig förmån belyses även för Region Östergötland i Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter
Otillbörlig påverkan	Otillbörlig påverkan är ett samlingsbegrepp som innefattar ett antal brottsliga handlingar som syftar till att påverka tjänstepersoner eller förtroendevalda i deras uppdrag eller tjänsteutövning, exempelvis mutor, olaga förföljelse, trakasserier, hot eller våld. Otillbörlig påverkan belyses även för Region Östergötland i Policy mot korruption, mutor och andra oegentligheter